

**ОРГАНІЗАЦІЯ РІЗНОРІВНЕВОГО ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ
ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ НА ОСНОВІ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ**

8. Робинсон К. Образование против таланта / Кен Робинсон; пер. с англ. Н. Макаровой. – М.: Манн, Иванов и Фербер, Эксмо, 2013. – 336 с.

9. Секованов В.С. Концепция обучения фрактальной геометрии как средство формирования креативности студентов физико-математических специальностей университетов / В.С. Секованов // Вестник Костромского государственного университета им. Н.А. Некрасова. – 2006. – №8. – С. 109–111.

10. Чернявська А. Емоційний інтелект – запорука успішного навчання / А. Чернявська // Молодь і ринок.

– Дрогобич: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. – 2012. – №12 (95). – С. 139.

11. Шахіна І.Ю. Використання інформаційних технологій для формування креативності студента / І.Ю. Шахіна // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Вип. 8. – Редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця: ООО “Планер”, 2005. – С. 499 – 505.

Стаття надійшла до редакції 05.01.2014

УДК 377.3:687 (09)

Тетяна Попова, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологій і дизайну
Української інженерно-педагогічної академії, м. Харків

**ОРГАНІЗАЦІЯ РІЗНОРІВНЕВОГО ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ НА ОСНОВІ
ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ**

У статті розглянуто сутність, характеристику диференційованого підходу та організаційно-педагогічні умови його застосування в процесі різнорівневого виробничого навчання швейників у професійно-технічних закладах.

Ключеві слова: різнорівневе виробниче навчання, майстер виробничого навчання, диференційований підхід, індивідуалізація, учні.

Рис. 1. Літ. 6.

Татьяна Попова, кандидат педагогических наук, доцент кафедры технологий и дизайна
Украинской инженерно-педагогической академии, г. Харьков

**ОРГАНІЗАЦІЯ РІЗНОУРОВНЕВОГО ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ОБУЧЕНИЯ ДЛЯ
СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ ШВЕЙНОГО ПРОФИЛЯ
НА ОСНОВЕ ДИФФЕРЕНЦИРОВАННОГО ПОДХОДА**

В статье рассмотрена сущность, характеристика дифференцированного подхода и организационно-педагогические условия его применения в процессе разноуровневого производственного обучения швейников в профессионально-технических заведениях.

Ключевые слова: разноуровневое производственное обучение, мастер производственного обучения, дифференцированный подход, индивидуализация, ученики.

Tetyana Popova, candidate of pedagogical sciences,
associate professor of department of technologies and design
Ukrainian engineer-pedagogical academy, Kharkov

**ORGANIZATION OF THE DIFFERENT LEVES PRODUCTION STUDIES FOR THE
SEWING SPECIALITIES ON THE BASIS OF THE DIFFERENTIATED APPROACH**

In the article it has been considered the nature of the differentiated approach and organizationally-pedagogical terms of his application, used in the process of different levels of the industrial training in vocational technical schools.

Keywords: different levels of industrial training, master of production studies, approach, individualization, students, is differentiated.

Постановка проблеми. У сучасних ринкових умовах заклад початкової професійної освіти стає рівноправним учасником ринкових відносин та повинен орієнтуватися на потреби ринку праці. Сьогодні роботодавці пред'являють вимоги не тільки до

професійно-функціональних, але й до особистих якостей випускника. Найбільшими вимогами на ринку праці вважається – здатність молодого фахівця раціонально організовувати та планувати роботу, швидко адаптуватися щодо змін техніки, технології, організації праці; творчо підходити до

ОРГАНІЗАЦІЯ РІЗНОРІВНЕВОГО ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ НА ОСНОВІ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ

професійної справи; володіти інформаційними технологіями; працювати в команді, володіти комунікативними якостями; професійною етикою, бути ввічливим, дисциплінованим та відповідальним.

Отже, освітні заклади повинні давати якісну базову освіту, своєчасно реагувати на вимоги роботодавців, випускати конкурентноздатних спеціалістів, яких вимагає ринок праці.

У зв'язку з цим, однією з умов, які визначають стратегію розвитку професійного навчання (інтеграція професій, багаторівневність), виступає диференційований підхід. Диференційований підхід як спосіб організації різнорівневого виробничого навчання для підвищення ефективності та якості професійно-практичної підготовки, розширяє педагогічні можливості через індивідуалізацію навчально-виховного процесу.

Аналіз досліджень і публікацій. В наукових дослідженнях в області професійної педагогіки, історії становлення виробничого навчання (С.Я. Батишева, О.П. Беляєва, Н.І. Демченко, І.О. Івлева, К.Н. Катханова, В.О. Саюшева) показано, що кожний історичний етап застосування диференційованого підходу був зумовлений суперечністю між соціально-економічними умовами та педагогічною практикою. Вчені Н.Ф. Гейжан, Е.О. Климов, О.О. Бударний, І.Є. Унт, О.О. Кирсанов, Е.С. Рабунський в своїх працях розглянули поняття: диференціація, інтеграція, індивідуалізація та акцентували увагу на тому, що диференційований підхід, як спосіб перетворення, дає можливість забезпечити педагогічні умови для якісної організації виробничого навчання.

Разом з тим, в названих працях спостерігається недостатня теоретична розробленість цих питань, що породжує протиріччя між: колективним способом виробничого навчання та індивідуальними можливостями становлення професійних навиків та вмінь; типовими видами професійної діяльності та змістом виробничого навчання. Дані протиріччя визначають необхідність розгляду сутності диференційованого підходу в професійному навчанні та можливостей його застосування у навчальному процесі.

Постановка завдання. Мета даної статті – розглянути сутність, характеристику диференційованого підходу та організаційно-педагогічні умови його застосування в процесі професійного навчання швейників.

Вклад основного матеріалу. В загальнонауковому сенсі диференціація виступає засобом пізнання, який в поєднанні з інтеграцією стає засобом нового

знання, або якості, або функції. З цього виходить, що друге поєднання характерне для людини та процесів, в яких він задіяний.

У вітчизняній педагогіці диференціація та індивідуалізація виступають в якості принципів організації навчання та виховання. При цьому, диференціація – передбачає врахування групових відмінностей, а індивідуалізація – розробку навчального процесу в залежності від групових відмінностей. Крім того, в педагогіці є сталими поняття “диференційний підхід” та “індивідуальний підхід”. Диференційований підхід передбачає: вивчення індивідуальних особливостей учнів, їх класифікацію (інтеграцію) у типологічні групи та організацію роботи цих груп над диференційованими завданнями [3]. Так, диференційований підхід подається у вигляді алгоритму: діагностика, диференціація, інтеграція, індивідуалізація.

Отже, в педагогіці диференційний підхід та індивідуальний підхід використовуються як процеси створення педагогічних умов для індивідуального розвитку особистості.

Враховуючи вище викладене, диференційований підхід можна розуміти як сукупність дій, що забезпечують перетворення відомого цілого (виробниче навчання) у нову якість цього цілого (різнорівневе виробниче навчання). Тоді його компонентний склад включає діагностику, диференціацію, інтеграцію та індивідуалізацію, які виконують функції: дії-засоби, дії-умови, дії-процес, дії-результат та виступають принципами навчання та виховання. З метою організації різнорівневого виробничого навчання для швейників на основі диференційованого підходу кінцевим результатом якого буде індивідуалізація важливим є раціональне перетворення змісту, технології, організації процесу навчання.

В традиційному змісті виробничого навчання швейників використовується система операцій та їх комплексів [1, 6]. Введення різнорівневого виробничого навчання забезпечить формування якісних професійних навиків та вмінь різного рівня (репродуктивних, репродуктивно-продуктивних, продуктивних) в залежності від індивідуальних особливостей учнів. Це визначає конкретизовану ціль (організація різнорівневого виробничого навчання) та друге направлення модернізації змісту виробничого навчання – виділення базової та диференційованої частин. Засобом здійснення модернізації в цих двох напрямках є диференційований підхід до змісту праці робочих, який складає нормативну (типову) та варіативну діяльність. Ведучими принципами модернізації змісту виробничого навчання являються принципи

ОРГАНІЗАЦІЯ РІЗНОРІВНЕВОГО ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ НА ОСНОВІ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ

модульності та адаптивності. Принцип модульності реалізуються через визначення базових елементів типової професійної діяльності та їх інтерпретацію в базовій та диференційованій частинах змісту виробничого навчання для поетапного оволодіння прийомами виготовлення конструктивних частин швейних виробів. Принцип адаптивності зумовлює структурування базової та диференційованої частин змісту як умову різнорівневого навчання.

До основних організаційно-педагогічних умов організації різнорівневого виробничого навчання віднесено:

- Аналіз змісту навчального матеріалу. Визначення тем до яких можливо впроваджувати різнорівневе виробниче навчання;

- Розробка технології застосування різнорівневого виробничого навчання;

- Розробка матеріально-технічного та дидактичного забезпечення навчального процесу;

- Діагностика рівня успішності учнів групи, розподілення їх за рівнями.

Отже, організаційно-педагогічні умови використання диференційованого підходу у навчанні являються важливим чинником при розробці методики різнорівневого виробничого навчання та вирішенні завдань по професійно-практичній підготовці.

Аналіз навчально-програмної документації показує, що процес навчання в професійно-технічних закладах поділяється на відносно самостійні, але взаємопов'язані частини: теоретичне та професійно-практичне навчання. Призначення професійно-практичного навчання – підготувати учнів до безпосереднього здійснення певних трудових процесів. Так, професійно-практичне навчання відіграє важливу роль у формуванні професійно важливих якостей майбутніх робочих з професій швейного профілю та повинно організовуватись так, щоб учні не втрачали засвоєних ними знань, навичок та вмінь, а міцно утримували їх в пам'яті, вдосконалювали, а також могли впевнено, з достатньо повнотою та швидкістю відтворити їх в необхідних випадках. Предмет “Виробниче навчання” відноситься до виду професійно-практичної підготовки. Аналіз програми предмету “Виробниче навчання” показує, що вона має лінійний метод побудови тем, тобто, вивчення явищ, процесів в щільній послідовності логічного взаємозв'язку. Аналіз програми предмету показує, що для впровадження різнорівневого виробничого навчання раціонально обрати тему, наприклад, “Виготовлення швейних виробів на підкладці за індивідуальними замовленнями (жакет)”, оскільки

на її вивчення відведено велику кількість часу і учні до моменту її вивчення вже мають певний досвід з обробки окремих деталей та вузлів, що задовольняє вимогам організації різнорівневого виробничого навчання.

Розробка технології застосування різнорівневого виробничого навчання включає детальний розгляд процесу організації та здійснення різнорівневого виробничого навчання. Так, американські педагоги ділили учнів в процесі навчання на три групи по рівню їх інтелектуального розвитку: просунутих у розвитку, середньо розвинутих та слабких. Разом з тим В.П. Стрезикозина [2] з цього приводу висунула наступну думку: “... если с первых дней ученик с замедленным развитием ставится в особые условия, если к нему предъявляются меньшие требования, то где же стимулы развития познавательных способностей у таких учеников?”.

Враховуючи важливість комфортного перебування учня у визначеній групі в плані його інтелектуальних можливостей, необхідно забезпечити рівні умови для всіх груп (наявність навчально-матеріального забезпечення, професіоналізм викладачів, рівень складності завдань). Так, різнорівневе виробниче навчання передбачає розчленування учбової групи на підгрупи, визначення прогностичних цілей навчання кожної підгрупи, надання допомоги та підтримки учням кожної підгрупи, стимулювання творчого їх розвитку. Організаційна функція реалізується на основі принципів системності, диференціації, інтеграції, індивідуалізації та супроводу. Розроблена модель обґрунтована з позицій диференційованого та системного підходів. Її ефективність визначається ступенем впливання всіх її елементів на якість процесу та результату виробничого навчання. Показником ефективності моделі організації диференційованого виробничого навчання служить динаміка розвитку професійних навичок та вмінь, узагальнений результат готовності до самореалізації в навчально-виробничій та трудовій діяльності [5].

Позитивним при організації різнорівневого навчання є те, що процес пізнання стає більш цікавим та легшим для кожного учня; групи працюють “рівним фронтом”, виконуючи загальні завдання; проведення загальної дискусії, що має за мету систематизувати результати колективної роботи. Групам даються двоякі по змісту завдання. Частина завдань “однопланові”, при яких у всіх групах учні працюють над виконанням однакових вправ, користуючись одними й тими ж прийомами роботи, виконуючи одні й ті самі операції. Другим даються диференційовані

ОРГАНІЗАЦІЯ РІЗНОРІВНЕВОГО ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ НА ОСНОВІ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ

завдання (більш складні або з елементами ускладнення), після виконання яких вони звітують перед усією групою. Цінність подібної організації в тому, що “однопланові” завдання добре організують роботу учнів з малими пізнавальними здібностями, а диференційовані – сприяють більш глибокому засвоєнню матеріалу учнями [4].

У рамках нашого дослідження особливо цінним є аналіз диференційно-групового навчання, як форми організації навчальної роботи, що сприяє втіленню оптимальної індивідуалізації навчання. Диференціація навчання передбачає розширення навчальної програми за рахунок раціональної навчально-пізнавальної діяльності учнів. Справжній шлях диференціації навчання найбільш доцільний тому, що він застосовний в умовах кожного професійного училища.

Впровадження різнорівневого виробничого навчання на основі диференційованого підходу передбачає діагностику навчальної групи, яка виявляє диференційовані групи по степеню готовності до оволодіння обов'язковою частиною змісту виробничого навчання: I – висока (сильна) II – низька (слабка). У нашому випадку попереднє диференціювання відбувалось в ході поточної діагностики в процесі виготовлення пальта, де оцінювалась як якість готового виробу, так організація роботи.

Модернізація змісту виробничого навчання та виділення диференційованих груп учнів дозволили побудувати методику організації різнорівневого виробничого навчання як педагогічної системи. Суб'єктом даної педагогічної системи являється майстер виробничого навчання, де усі елементи та їх взаємодії зумовлені його функціями – діагностичною, проектною, організаційною. Реалізація цих функцій здійснюється через засоби, зміст та педагогічні технології діяльності майстра виробничого навчання. Засобами реалізації організаційної функції є диференціація-інтеграція-індивідуалізація, які виступають системою дій майстра виробничого навчання, що створюють процесуальні умови для індивідуально-групового виробничого навчання.

Так, майстер надає відповідні рекомендації щодо вибору фасону жакету: I групі (сильній) – рекомендується обрати модель жакету, в якому будуть більш складні елементи ніж в жакеті, що пропонується II групі (слабкій). Наприклад, I група отримує рекомендації, щодо виготовлення жакету, що містить кишень, рукава з ускладненими елементами, та обирає саме їх. А II група обирає для виготовлення жакет з класичними елементами кишені, рукавів.

Крім того, для різнорівневого виробничого

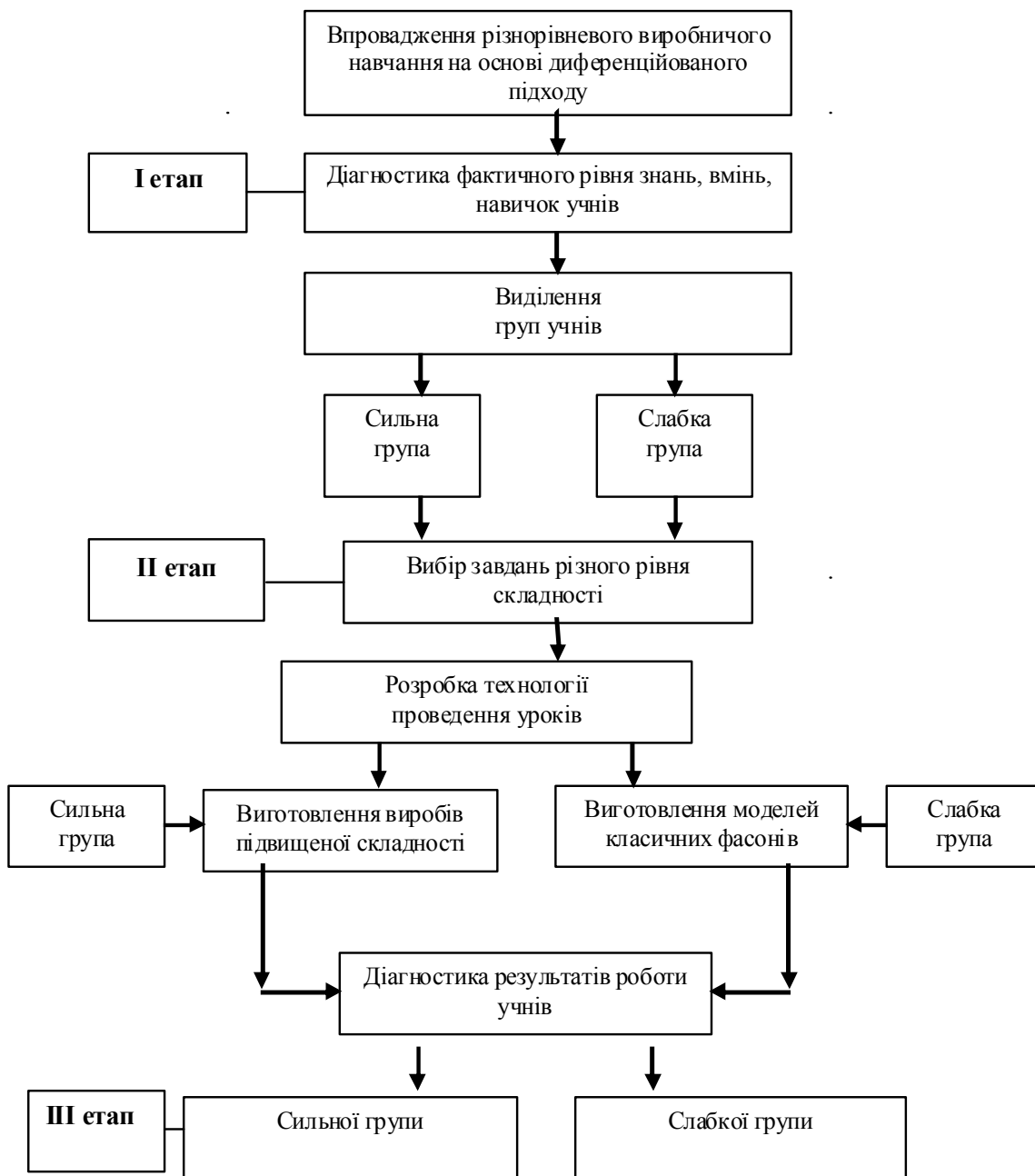
навчання майстер повинен розробити документацію письмового інструктування, яка допоможе відтворити обробку певних вузлів одягу. Наприклад, на уроці “Обробка кишень жакету” на вступному інструктажі під час цільової настанови тема уроку та ціль повідомляється обом групам, а актуалізація знань та досвіду учнів проводиться для різних груп різними методами. Тобто, II група (слабка) отримує картки з запитаннями для письмового опитування (питання не складні, наприклад: назвіть деталі крою накладних кишень на підкладці та кишень у шві, назвіть основні етапи обробки кишень у швах). Поки II група письмово відповідає на запитання, I – відповідає усно на запитання майстра виробничого навчання евристичного характеру, наприклад: “В чому полягає особливість обробки кишені “в рамку” з фігурним прорізом?” та ін.

На етапі пояснення обробки вузлів швейного виробу сильна група працює самостійно з використанням документації письмового інструктажу. В той час, слабка група працює індивідуально з майстром виробничого навчання, слухає його пояснення, спостерігає за процесом виконання операцій у ході демонстрації трудового процесу. Аналогічна організація процесу і з розглядом типових помилок та вимог до якості обробки вузлів: майстер перевіряє правильність виконання робіт II групи, а I – здійснює самоконтроль за допомогою плакату: “Види можливих дефектів та їх усунення під час обробки прорізних кишень”. Це дозволяє майстру виробничого навчання приділити більше уваги слабкій групі, та ретельніше розглядати можливі дефекти та способи їх усунення.

Зазначимо, що письмове інструктування сприяє розвитку навиків самостійності, самоконтролю, створює в учнів правильне уявлення про сучасну технологію, допомагає їм більш швидкими темпами оволодіти професією, полегшує майстру керівництво навчально-виробничим процесом, що є дуже важливим чинником при впровадженні оволодіти професією, полегшує майстру керівництво навчально-виробничим процесом, що є дуже важливим чинником при впровадженні різнорівневого виробничого навчання.

Для учнів слабкої групи пропонується використання плакатів: “Види кишень у шві”, “ВТО бортів з одночасним припрасуванням низу виробу”, “Методи обробки нижнього зрізу рукава”, більш детальної документації письмового інструктування – I ТК: “Обробка накладних кишень на підкладці та з'єднання з основною деталлю”, “Послідовність обробки рукава з

**ОРГАНІЗАЦІЯ РІЗНОРІВНЕВОГО ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ
ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ НА ОСНОВІ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ**

Рис. 1. Схема структури різнорівневого виробничого навчання

відлітними манжетами” та ін., натуральних зразків з обробки кишень, бортів та рукавів; демонстрацію трудового процесу (як майстром, так і з використанням відеофільмів: “Обробка накладних кишень та їх з’єднання з виробом”, “Обробка бортового краю в жакеті”).

Перевірку рівня засвоєння учнями матеріалу рекомендується проводити узагальнено. Це позитивно відобразиться на рівні засвоєння навчальної групи в цілому, слід використовувати фронтальну бесіду, під час якої учні самі відповідають та доповнюють відповіді один

одного (буде краще, якщо декілька запитань поставлять самі учні).

В ході основної частини уроку виробничого навчання I група працює самостійно над обробкою вузлів за допомогою документації письмового інструктування та нормативно-технічної документації. Крім того, доцільно здійснювати самоконтроль процесу виконання та якості готових вузлів з використання карток самоконтролю (наприклад, карта контролю “Перевір себе” за темою “Обробка переднього шву рукава в жакеті”, або карта методів контролю якості

ОРГАНІЗАЦІЯ РІЗНОРІВНЕВОГО ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ НА ОСНОВІ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ

“Перевірка прорізних кишень з клапаном в жакеті”). А II група виконує частково самостійно обробку вузлів, при цьому, майстер веде поточне спостереження, дає вказівки та при необхідності повторно показує прийоми роботи.

На етапі заключного інструктажу майстер виробничого навчання перевіряє та оцінює роботу всіх учнів (I та II груп), робить зауваження, дає вказівки, роз’яснює прийоми виникнення дефектів. Підведення підсумків має важливу роль, оскільки дозволяє відмітити позитивні результати роботи та виявити недоліки у процесі виробничого навчання.

Діагностика рівня знань учнів з виробничого навчання є важливим компонентом диференційованого підходу, на основі якого впроваджується різнорівневе виробниче навчання. Діагностика здійснюється в ході усього дослідження та є його невід’ємною, важливою складовою, що безпосередньо впливає на процес організації різнорівневого виробничого навчання (рис. 1).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, впровадження різнорівневого виробничого навчання у навчальний процес потребує ґрунтовної підготовки майстром виробничого навчання матеріально-технічного та дидактичного забезпечення та врахування певних педагогічних умінь (аналіз

змісту навчального матеріалу; розробка технології застосування різнорівневого виробничого навчання; розробка матеріально-технічного та дидактичного забезпечення навчального процесу; діагностика рівня успішності учнів групи, розподілення їх за рівнями).

Перспективним дослідженням у рамках даної тематики можливо вважати розробку рекомендацій майстру виробничого навчання щодо особливостей організаційно-методичної підготовки до навчального процесу під час різнорівневого виробничого навчання виробничого.

1. Батьшиев С.Я. *Профессиональная педагогика.* – М.: 1997. – С. 56 – 88.
2. Стрекозин В.П. *Актуальные вопросы.* – М.: 1966. – С. 10 – 17.
3. Унт И.Э. *Индивидуализация и дифференциация обучения.* – М.: 1990. – С. 10 – 15.
4. Климов Е.А. *О дифференцированом подходе.* – М.: 1973. – С. 139 – 146.
5. Шкляр А.Х. *Дифференцированный подход на современном этапе.* – М.: 1993. – С. 11 – 15.
6. Устемиров К.У., Шаметов Н.Р., Васильев И.Б. *Профессиональная педагогика: ученик для студентов по педагогическим специальностям.* – Алматы. – 2005. – С. 318 – 387.

Стаття надійшла до редакції 22.11.2013

19 січня – Водохреща або Йордан

Ще не встигли прийти свята як скоро вони відійдуть. Як співається в коляді: “А той третій празник – Святе Водохреща”. Хрещення Господнє – третє і завершальне велике свято різдвяно-новорічного циклу, яке в народі має назву Йордан, або Водохреща. Православні та греко-католицькі християни відзначають його 19 січня, тому воно збігається зі святом Богоявлення. Однак, ці свята слід розрізняти.

Обряд Водохреща та свячена йорданська вода

Опівночі перед Водохрещам вода в ріках, як вірили селяни, хвилюється. Були колись такі відважні любителі таємного, що ходили вночі на річку спостерігати це явище, але... ріки в цей час, звичайно, покриті льодом, і що там під кригою робиться – невідомо. Та все ж набрана з річки опівночі перед Водохрещам вода – цілюща.

